

BARZANI

SURİYE'DE FEDERALİZMİ
NEDEN DESTEKLİYOR?

Barzani'nin PYD federasyonuna destek olması, uzun vadede Erbil yönetimi içerisinde örgütün kantonal sistemler üzerinden yeni model dayatmalarına girişme olasılığını güçlendiriyor.

Bekir AYDOĞAN

Terör örgütü PKK'nın Suriye kolu PYD, 17 Mart tarihinde Haseke'nin kuzeydoğusundaki Rimelan ilçesinde, *de facto* 'Rojava ve Kuzey Suriye Demokratik Federal Sistemi Belge Metni'ni' onaylayarak Suriye'nin kuzeyinde federasyon ilan ettiğini duyurdu. PYD'nin bu hamlesine ilk başta iç savaşta işbirliği yaptığı Esad rejimi ve İran'ın yanı sıra Rusya karşı çıkarken, bölgedeki Arap ve Türkmen aşiretler de federasyon ilanına tepki verdi. ABD ve Türkiye, tek taraflı bu kararın geçerliliği olmadığını belirtirken, Birleşmiş Milletler ve Arap Birliği gibi uluslararası kurumlar da PYD'nin federasyon ilanını kabul etmediler. Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (İKBY) Başkanı Mesut Barzani ise PYD'nin bu hamlesini destekleyerek, "Önerilen federatif sistemi ülkenin geleceği açısından uygun bir çözüm olarak görüyoruz. Başarılı olabilmesi için Suriye'deki taraflar bunun üzerine uzlaşmalıdır." ifadelerini kullandı. Barzani'ye yakın Suriyeli Kürt partilerden oluşan Suriye Kürt Ulusal Konseyi'nin (ENKS) içinde farklı sesler çıksa da, genel olarak ENKS de federasyon ilanına destek verdi.

Barzani'nin, PYD'nin ilan ettiği tek taraflı federasyona destek vermesi, 2011 yılından itibaren sürdürdüğü Suriye ve PYD'ye yönelik politikasından temel farklılıklar taşıyor. İç savaşın başından beri Beşar Esad rejimine karşı ülkedeki Kürtlerin Suriye muhalefetiyle birlikte hareket etmesini isteyen

Barzani, ENKS'nin Cenevre görüşmelerinde muhalefetin yanında yer almasını destekliyor. Dolayısıyla, Suriye'nin kuzeyinde kendisi dışındaki Kürt siyasi partiler kanton ilanlarında olduğu gibi tek taraflı ilan ettiği ve Cenevre görüşmelerine zarar veren federasyon ilanının Barzani tarafından desteklenmesi bir politika değişikliği olarak okunabilir mi? Barzani'nin PYD'nin federasyon ilanına destek veren bu tutumunu, kendisinin iç politika ve dış politika ajandasında yer alan; bağımsızlık, Kürt liderliği, Suriye'nin kuzeyinde İKBY'nin model olması ve etkinlik kurma planlarını gerçekleştirmek için kaldıraç olarak gördüğünü söyleyebiliriz. Öte yandan Barzani'nin bu duruşu, başta ekonomik ve siyasi ilişkileri güçlü olan Türkiye'nin yanı sıra İran'da da rahatsızlık yaratırken, İKBY içinde PKK ve PYD'nin daha fazla sempati toplayarak başta Sincar ve Süleymaniye gibi bölgelerde kantonal faaliyetler ve ayaklanma girişimlerine yol açabilir.

Barzani'nin Suriye'nin Kuzeyine Federalizm Modeli

Bağdat'taki Irak merkezi yönetimiyle siyasi ve mali kriz yaşayan İKBY, IŞİD'le mücadelenin verdiği mali külfetin yanı sıra kendi içinde başkanlık krizi, yolsuzlukla mücadele, ekonomik problemler ve PKK'nın Sincar'da kanton ve Süleymaniye'de ayaklanma girişimleriyle uğraşırken, bir yandan da bağımsızlık referandumunu 2016

bitmeden gerçekleştirmek istiyor. Dış politikada ise küresel ve bölgesel aktörlerin yanı sıra Bağdat'a bağımsızlık fikrini kabul ettirmeyi ve bu yolda yeni kazanımlar elde etmeyi amaçlıyor. Özel olarak, Suriye'nin kuzeyinde ise Esad sonrası Suriye'de merkeze bağlı ve uluslararası geçerliliği olan, İKBY'nin model olduğu federal bir sistemin kurularak kendisine yakın Kürtlerin yönetime dâhil olmasını arzuluyor.

Barzani ve ENKS'nin Suriye'de federalizm talebi, terör örgütü PYD'nin PKK lideri Abdullah Öcalan'ın 'demokratik özerklik', 'demokratik konfederalizm' ve 'kanton sistemi'ni, federalizm sistemine boca ederek kabul ettiğini duyurduğu sözde 'Rojava ve Kuzey Suriye Demokratik Federal Sistemi Belge Metni'nin öncesine kadar gidiyor. 3 Mart'ta İKBY Başkanlığı'ndan yapılan açıklamada, Suriye'de federalizm önerisinde bulunularak, ülkedeki Kürt partilerine, "Tek tavır ve ortak bir sesle federalizm konusunda ısrarcı olun" çağrısı yapılmıştı. ENKS Başkanı İbrahim Biro ise 13 Mart'ta yaptığı açıklamada, "Eğer Suriye'de federalizm olmazsa, ülke bölünme tehlikesiyle karşı karşıya kalacak." demişti.

Barzani'nin bir röportajında yer alan "Ben federasyon kavramının Suriye için uygun olduğuna inanıyorum. Ama bu konuda Suriyelilerin kendi içinde bir görüş birliği olmalı. Biz Kürdistan bölgesinde federasyon ilan ettiğimizde bunu

Erbil merkezli bağımsız bir Kürt devleti kurmak isteyen Barzani, Suriye’de federasyon ilan eden PYD’nin *de facto* ‘kazancı’nı, hem küresel ve bölgesel aktörlere hem de Bağdat yönetimine karşı bağımsızlık söylemini güçlendirmek için kullanacaktır.

tek taraflı bir şekilde yapmadık.” sözleri ise, IKBY Başkanı’nın bölgeye yönelik model olma politikasını net bir şekilde yansıtıyor. Barzani’nin PYD’nin federasyon ilanından sonra yaptığı açıklamada “Esad rejimi, PYD’den faydalandı ama onunla siyasi bir anlaşması ve Kürtlere statüyü garanti altına alan bir taahhüdü yok” yorumu ise bölgede gerçekleşecek federalizmin tek taraflı olmayan ve geçerliliği kabul edilmiş IKBY örneğini akıllara getirtiyor.

Kürt Liderliği Rekabeti

Barzani ile Öcalan arasında geçmişten beri süregelen Kürt liderliği rekabeti, Barzani’nin başkanlığını yaptığı Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ve PKK’ya Kürt hareketine öncülük etme yarışı şeklinde yansıyor. Her ne kadar Barzani PKK’nın Türkiye’deki terör eylemlerini doğru bulmadığını ve örgüte siyaseti önerdiğini belirtse de, PKK’yı açık

bir şekilde terör örgütü olarak tanımlıyor. IKBY içerisinde KDP’ye muhalefet eden siyasi partilerin PKK’ya sempatisi artarken, Suriye’nin kuzeyindeki Kürt nüfusun PYD’nin tekçi politikaları nedeniyle örgütün kontrolü altında kaldığı bir konjonktürde, Barzani’nin PYD’nin federasyon ilanına karşı çıkmamasının diğer sebebi de PKK’ya sempati duyan Kürtler için de liderliğe oynamasıdır. IKBY Güvenlik Ajansı Müsteşarı ve Barzani’nin oğlu olan Mesrur Barzani’nin, Avrupa Parlamentosu’nda yaptığı konuşmasında “PKK’yı hiçbir zaman terörist bir örgüt olarak görmediklerini” belirttiği sözleri, Barzani ailesinin görüşlerini yansıtan bir örnektir.

Federalizmin IKBY Bağımsızlığına Katkısı

Erbil merkezli bağımsız bir Kürt devleti kurmak isteyen Barzani, Suriye’de federasyon ilan eden PYD’nin *de facto* ‘kazancı’nı, hem küresel ve bölgesel aktörlere hem de Bağdat yönetimine karşı bağımsızlık söylemini güçlendirmek için kullanacaktır. Irak Kürtleri, 1970’te Saddam Hüseyin liderliğindeki Baas rejimiyle yapılan anlaşma sonrası geçici bir otonomi kazanmış ve 1992’de Merkezi yönetimin kuzeyden çekilmesiyle fiili bir özerklik elde etmişti. 2003 yılındaki Irak savaşında ABD ile işbirliği yapan Barzani, savaş sonrası Irak’ta 2005 yılında federal bir yapısı olan IKBY’de başkan seçilmişti. İç savaş öncesi Suriye’de Kürtlerin kimliksel bir kazanımları dahi olmazken, Suriye’deki iç savaşın başladığı 2011’den 2016 yılına kadar geçen sadece 5 senelik sürede Suriye’de federalizm ilan eden PYD’nin bu hamlesini destekleyen

Barzani, Irak Kürtlerinin 1970’lerden bu güne kadar geçen sürede bağımsızlık zamanının geldiği dayatmasını yapmak istiyor.

Politik Süreçler Üzerinden Yönetime Dahil Olma Stratejisi

Barzani, Suriye’nin kuzeyinde ENKS üzerinden zamanla bölgede yönetime dahil olarak etkinlik kuracağına inanıyor. Barzani; PYD’nin bölgede Esad rejimi, İran, ABD ve Rusya ile kurduğu askeri ilişkiler nedeniyle hem örgütün silahlı gücünü elimine edemiyor hem de IKBY’de eğittiği kendisini destekleyen Kürtlerden oluşan Roj-Peşmergeleri bölgeye göndermiyor. Bölgede askeri güç üzerinden etkinlik kuramayan Barzani, yeni Suriye’de merkeze bağlı, uluslararası geçerliliği olan ve seçimle göreve gelecek bir federatif sistemin Suriye’nin kuzeyindeki çıkarlarıyla uyduğunu düşünüyor. PYD’nin federasyon ilanını destekleyen ama şerh koyarak kendi modelini örnek veren Barzani bu nedenle, Suriye’de federasyon kararı alan Kürtlerin kendi hükümetlerini, meclislerini ve başkanlarını seçmesi gerektiğini de belirtiyor.

Peki Barzani, PYD’nin bugüne kadar bölgedeki Kürt muhalefet dahil farklı etnik, siyasi ve dini kökenden insanlara karşı uyguladığı baskı, tutuklama, asimilasyon ve zorunlu göç ettirme gibi vakalarıyla Uluslararası Af Örgütü gibi birçok kurum tarafından eleştirildiğini ve savaş suçu işlediğini unutmuş olabilir mi?

Haziran 2012’deki Erbil Anlaşması ve Ekim 2014’teki Duhok Anlaşması ile Suriye’nin kuzeyinde diğer Kürt siyasi partilerle yönetimi paylaşma sözü veren PYD’nin

bu anlaşmalardan cayarak muhalefeti bölgeye almadığı ve siyasileri tutuklama ve sindirme politikası yürüttüğü biliniyor. PYD geçtiğimiz Aralık'da ENKS üyelerinin 'Bayrak Günü' töreninde IKBY bayrağıyla kutlama yapmasını engellemiş ve bazılarını gözaltına almıştı. PYD'nin federasyon ilanının üzerinden bir aylık süre geçmeden ise terör örgütü taraftarları Haseke'ye bağlı Dirbesiyye ilçesinde sözde federasyondan ruhsat almadığı için, ENKS ofisine saldırarak yakma girişiminde bulunmuştu. Federasyon ilanından iki hafta önce ise PYD, Suriye KDP'si ve ENKS üyesi Abdurrahman Abu'yu üçüncü defa kaçırarak baskı altına almaya çalışmıştı.

Barzani'nin En Büyük Kaybı Ne Olur?

PYD'nin tek taraflı federalizmini destekleyerek bölgesel politikalarına manivela sağlamak isteyen Barzani'nin Suriye'nin kuzeyinde alanı örgüte daha fazla bıraktığı görülürken, federalizme desteğinin bir sonucu olarak en büyük kaybı ise IKBY'de yaşanabilir. Barzani'nin başkanlık meşruiyetini tartışan KDP'ye muhalif siyasi partilerin, IŞİD'le mücadele adı altında Sincar'da alan hakimiyeti kuran PKK'ya yönelik sempatisi, federasyon ilanı sonrası daha da artacaktır. PKK'nın IKBY'deki siyasi uzantısı PÇDK siyaseten silik rolde olsa da, PKK IŞİD'in kontrolündeki Musul kentine düzenlenecek operasyona katılarak hem IKBY'de hem de Bağdat üzerinde meşruiyetini daha da artırma arayışında gözüküyor.

Barzani, PKK'nın Suriye'deki dayatmasını ilerleyen süreçte

Sincar'da ve Süleymaniye'de bir model olarak sunabileceğini düşünmeli. Peşmerge Bağdat'tan silah ve maaş alamazken, PKK'nın kantonlaştırmaya çalıştığı Sincar'da oluşturduğu Ezidi askeri birliği, Şii Haşdi Şaabi birliğine bağlı olarak Bağdat yönetiminden maaş ve silah alıyor. Üstelik PYD'nin federasyon ilanının üzerinden bir aylık süre bile geçmeden IKBY sınırlarındaki Sincar'da yeni bir askeri karargah kuran PKK'nın kurduğu Ezidi birliğin başındaki Haydar Şeşo, "Kimseye sormadık ve kimseye de ihtiyacımız yok. Bu karargahı açmak normal ve yasal hakkımız." şeklinde rahat bir açıklama dahi yapabiliyor.

Sincar'daki PKK yapılanmasının yanı sıra KDP'ye muhalif Goran ve KYB'nin etkili olduğu Süleymaniye de örgütün alan hakimiyeti kurmak istediği bölgeler arasında yer alıyor. Süleymaniye'de geçtiğimiz Ekim ayında Barzani karşıtı protestolarda 5 kişi hayatını kaybederken 200 kişi de yaralanmıştı. Gösterilerde binaları ateşe verilen KDP, KYB'ye bağlı güvenlik güçlerinin yeterli önlemler almadığını ve şiddete başvuran protestocuların sokağa inmesinde Goran'ın etkili olduğunu belirtirken, gösteriler sırasında PKK sloganları atılmıştı. KDP Politbüro Üyesi Selah Delo geçtiğimiz Şubat ayında yaptığı açıklamada, "Goran Hareketi zayıf bir güçle el ele vermiş, karışıklık yaratmaya çalışıyor. PKK'nın, Süleymaniye'de bazı karışıklıklar çıkarma eğiliminde olduğunu biliyoruz. Eğer bu güçler, darbe yapacak duruma gelirse KYB'nin bunu kabul etmemesi gerekir." sözleri kentteki PKK tehdidinin yüksek olduğunu net şekilde gösteriyor.

Peşmerge Bağdat'tan silah ve maaş alamazken, PKK'nın kantonlaştırmaya çalıştığı Sincar'da oluşturduğu Ezidi askeri birliği, Şii Haşdi Şaabi birliğine bağlı olarak Bağdat yönetiminden maaş ve silah alıyor.

IKBY içerisinde Erbil, Süleymaniye ve Duhok'a bağlı 658 köyün PKK'nın işgali altında olduğu bir tabloda, Barzani'nin PYD federasyonuna destek olması, uzun vadede Erbil yönetimi içerisinde örgütün kantonal sistemler üzerinden yeni model dayatmalarına girişme olasılığını güçlendiriyor. Suriye'nin kuzeyinde kendisi dışında tüm siyasi ve askeri yapılara karşı baskı ve sindirme politikası yürüten terör örgütü PYD'nin, IKBY'den federasyon desteği alması ise bu tutumunu sürdürmesine yol açacak. Öte yandan Cenevre görüşmelerini baltalayan ve Suriye halkının iradesine dayatma olan tek taraflı bu federasyon ilanının, ABD ve Rusya gibi küresel aktörlerin yanı sıra Türkiye ve İran gibi iki güçlü bölgesel aktör tarafından kabul edilmediği dikkate alındığında, IKBY'nin ekonomik ve siyasi ilişkileri bağlamında bölgesel dengeleri daha doğru analiz etmesi gerekliliği ortaya çıkıyor. ○

Gazeteci, Yeni Şafak Gazetesi